

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра освітології і педагогіки**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з підготовки, оформлення, захисту та оцінювання
кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня спеціальностей
012 Дошкільна освіта та 013 Початкова освіта

ТЕРНОПІЛЬ – 2024

Рецензенти:

Щербяк Ю. А., доктор педагогічних наук, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету;

Жаркова І. І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

*Рекомендовано та схвалено
на засіданні кафедри освітології і педагогіки
Західноукраїнського національного університету
(протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.)*

Методичні рекомендації з підготовки, оформлення, захисту та оцінювання кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальностей 012 Дошкільна освіта й 013 Початкова освіта / Автори упорядн.: Чайка В.М., Главацька О.Л., Писарчук О.Т. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2024. 64 с.

Методичні рекомендації регламентують мету й завдання написання кваліфікаційної роботи, розкривають етапи її виконання та порядок здійснення наукового керівництва, містять вимоги до змісту й оформлення роботи, визначають критерії її оцінювання та процедуру захисту.

© Західноукраїнський національний університет, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ЯК ФОРМА САМОСТІЙНОЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ (ДРУГОГО) МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	5
1.1. Мета й завдання кваліфікаційної роботи	5
1.2. Цілі кваліфікаційної роботи	9
1.3. Права та обов'язки здобувача вищої освіти	11
1.4. Роль гаранта освітньої програми	12
1.5. Принципи дослідницької етики	12
2. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	14
2.1. Організаційний порядок виконання кваліфікаційної роботи	14
2.2. Загальні положення щодо написання кваліфікаційної роботи	15
2.3. Структура кваліфікаційної роботи	14
2.4. Етапи підготовки кваліфікаційної роботи	20
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	26
3.1. Загальні вимоги до оформлення	26
3.2. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела	29
4. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	30
5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	31
6. ПРОЦЕДУРА ПОПЕРЕДНЬОГО ТА ОСНОВНОГО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	36
7. НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ СТОСОВНО НАПИСАННЯ ЧИ ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	43

ПЕРЕДМОВА

Кваліфікаційна робота магістра є завершальним етапом підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня та важливою складовою атестації випускників закладів вищої освіти. Вона покликана засвідчити готовність майбутнього фахівця до самостійної професійної діяльності, здатність застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у обраній галузі.

Підготовка та захист кваліфікаційної роботи магістра регламентується Законом України «Про вищу освіту», стандартами вищої освіти відповідних спеціальностей, Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти та іншими нормативними документами. Дані методичні рекомендації розроблено з метою забезпечення єдиних вимог до змісту, структури, оформлення та процедури захисту кваліфікаційних робіт, а також критеріїв їх оцінювання.

Кваліфікаційна робота магістра має продемонструвати:

- глибокі теоретичні знання в обраній галузі та суміжних дисциплінах;
- уміння критично аналізувати наукову літературу та практичний досвід;
- здатність формулювати та розв'язувати актуальні професійні завдання;
- навички проведення самостійного дослідження з використанням сучасних методів та підходів;
- вміння обґрунтовувати висновки та пропозиції;
- готовність до інноваційної діяльності в професійній сфері.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти магістерського рівня, наукових керівників кваліфікаційних робіт, викладачів та членів екзаменаційних комісій. Документ містить детальні вказівки щодо вибору теми, планування дослідження, структурування роботи, вимог до оформлення, процедури попереднього захисту та офіційного захисту, а також критерії оцінювання якості виконаної роботи.

Дотримання цих рекомендацій сприятиме підвищенню якості кваліфікаційних робіт магістрів, забезпечить об'єктивність їх оцінювання та посилить практичну значущість результатів досліджень для розвитку відповідних галузей знань.

Відповідно до вимог стандартів вищої освіти, усі кваліфікаційні роботи оприлюднюються в репозитарії Західноукраїнського національного університету.

1. КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ЯК ФОРМА САМОСТІЙНОЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ (ДРУГОГО) МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Мета й завдання кваліфікаційної роботи

Відповідно до стандартів вищої освіти та згідно з навчальними планами підготовки фахівців за відповідними освітніми програмами, кваліфікаційна робота є одним із ключових видів атестації здобувачів освітнього ступеня «магістр». Виконання та захист кваліфікаційної роботи дозволяє здобувачу освіти підтвердити досягнутий рівень власної кваліфікації, продемонструвати здатність до проведення наукового пошуку та самостійного вирішення актуальних наукових і практичних проблем у професійній сфері.

Метою кваліфікаційної роботи є встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти компетентностей, зокрема обсягу і рівня теоретичних знань, практичних умінь та професійних навичок, кваліфікаційним вимогам державних стандартів вищої освіти та освітньо-професійної програми.

Основні завдання виконання магістерської кваліфікаційної роботи включають: систематизація, узагальнення та розширення фундаментальних теоретичних знань у галузі дошкільної та інклюзивної освіти; закріплення практичних компетентностей, здобутих впродовж навчання; виконання науково-прикладного дослідження шляхом поглибленого вивчення обраної проблематики з використанням сучасних методологічних підходів та методів наукового пізнання; демонстрація сформованості умінь логічно структурованого, послідовного та аргументованого викладу дослідницького матеріалу з дотриманням вимог наукового стилю та академічної доброчесності; здійснення критичного аналізу отриманих результатів дослідження, формулювання обґрунтованих висновків щодо їх наукової новизни, теоретичної значущості та практичної цінності.

Виконання зазначених завдань забезпечує комплексну оцінку готовності випускників до професійної діяльності у галузі дошкільної освіти з урахуванням специфіки інклюзивного навчання та виховання.

Для досягнення мети у роботі виконуються такі *завдання*:

- систематизація, узагальнення та розширення фундаментальних теоретичних знань у галузі;
- закріплення практичних компетентностей, здобутих впродовж навчання;

- виконання науково-прикладного дослідження шляхом поглибленого вивчення обраної проблематики з використанням сучасних методологічних підходів та методів наукового пізнання;
- демонстрація сформованості умінь логічно структурованого, послідовного та аргументованого викладу дослідницького матеріалу з дотриманням вимог наукового стилю та академічної доброчесності;
- здійснення критичного аналізу отриманих результатів дослідження, формулювання обґрунтованих висновків щодо їх наукової новизни, теоретичної значущості та практичної цінності.

До кваліфікаційних робіт висуваються такі основні **вимоги**:

- актуальність та відповідність теми сучасному стану науки, перспективам розвитку галузі та практичним завданням у відповідній професійній сфері;
- комплексне вивчення та критичний аналіз монографічних і періодичних видань з теми дослідження, включаючи вітчизняні та зарубіжні джерела;
- історіографічний огляд проблеми з вивченням та характеристикою історії її дослідження, а також аналіз передового вітчизняного та міжнародного досвіду в цій галузі;
- методологічна обґрунтованість із чіткою характеристикою об'єкта, предмета, мети, завдань та методів дослідження;
- аргументовані висновки та конкретні практичні рекомендації, що впливають із проведеного дослідження;
- високий рівень самостійності виконання роботи та оригінальність авторських рішень;
- відповідність структурним, змістовним та оформлювальним стандартам наукової роботи.

Основним завданням автора кваліфікаційної роботи є розкриття свого фахового рівня, вміння самостійно здійснювати науковий пошук, бачити проблеми й шляхи вирішення їх в умовах сьогодення та на перспективу.

Кваліфікаційна робота має відповідати *вимогам дослідницького характеру та передбачати*:

- опрацювання значного масиву наукових джерел – монографій, статей у фахових виданнях, авторських розробок, а також матеріалів вітчизняних і зарубіжних науковців з метою виявлення тенденцій розвитку проблеми;
- систематизацію, порівняння та критичний аналіз наукових концепцій і підходів, що дає змогу окреслити спектр поглядів наукової спільноти та обґрунтувати власну дослідницьку позицію;
- зіставлення теоретичних напрацювань українських і зарубіжних учених для виявлення спільних та відмінних аспектів у трактуванні проблеми;

– комплексний аналіз сучасного стану досліджуваного явища з урахуванням як теоретичних, так і практичних складників, а також оцінку ефективності вже наявного досвіду;

– формування науково обґрунтованих висновків та практичних рекомендацій, які можуть бути використані в подальшій професійній діяльності та освітній практиці;

– здатність до узагальнення результатів дослідження, інтеграції здобутих знань та їхнього застосування для вирішення конкретних завдань;

– презентацію індивідуального внеску здобувача, що проявляється у формуванні власних ідей, підходів та пропозицій щодо вдосконалення теорії й практики у вибраній сфері.

Тема кваліфікаційної роботи визначається здобувачем за погодженням з науковим керівником відповідно до планової наукової тематики випускової кафедри й затверджується на засіданнях кафедри та вченої ради факультету першого семестру першого року навчання в магістратурі.

Виконання кваліфікаційної роботи має засвідчити опанування здобувачами програмних компетентностей та програмних результатів навчання, які вказані в *додатку А*, а їх шифр – у нижчеподаній таблиці 1.

Таблиця 1

Шифр програмних компетентностей та програмних результатів навчання

<i>Освітньо-професійна програма</i>	<i>Загальні компетентності</i>	<i>Спеціальні компетентності</i>	<i>Програмні результати</i>
«Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта»	КЗ-1, КЗ-2, КЗ-3, КЗ-4, КЗ-5.	КС-1, КС-2, КС-3, КС-5, КС-6, КС-8, КС-9, КС-12, КС-13.	ПРН-1, ПРН-2, ПРН-4, ПРН-5, ПРН-6, ПРН-7, ПРН-8, ПРН-9, ПРН-10, ПРН-15, ПРН-16.
«Початкова освіта»	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4.	СК-1, СК-2, СК-3, СК-4, СК-5, СК-6, СК-7, СК-8, СК-9, СК-10, СК-11, СК-12.	ПРН-1, ПРН-2, ПРН-3, ПРН-4, ПРН-5, ПРН-6, ПРН-7, ПРН-8, ПРН-9, ПРН-10.

Виконання кваліфікаційної роботи вимагає складання календарного плану з чітким визначенням основних дат та етапів дослідження (шаблон подано у табл. 2). Дати виконання етапів кваліфікаційної роботи регулюються внутрішніми документами ЗУНУ.

Календарний план виконання кваліфікаційної роботи та основні дати

<i>№ з/п</i>	<i>Етапи кваліфікаційної роботи</i>	<i>Дати</i>
1.	Затвердження теми кваліфікаційної роботи, ознайомлення з літературними джерелами та складання плану роботи.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (1 розділ роботи).	
4.	Написання практичної частини кваліфікаційної роботи (2 розділ).	
5.	Представлення попереднього варіанту кваліфікаційної роботи, перевірка та внесення змін	
6.	Опрацювання зауважень та представлення завершеного варіанту кваліфікаційної роботи. Підготовка супроводжуючих документів.	
7.	Перевірка кваліфікаційної роботи на оригінальність тексту.	
8.	Оформлення кваліфікаційної роботи та отримання допуску до захисту.	
9.	Подання кваліфікаційної роботи до захисту на засіданні атестаційної комісії.	

У такому плані зазначаються строки опрацювання теоретичних джерел, проведення емпіричної частини дослідження, аналізу та узагальнення отриманих результатів, написання окремих розділів роботи, підготовки висновків і рекомендацій, а також оформлення остаточного тексту відповідно до встановлених вимог.

Календарний план виконує функцію організаційного інструмента, який забезпечує системність, поетапність та своєчасність виконання завдань. Він допомагає здобувачеві раціонально розподілити час, уникнути перевантаження в окремі періоди та забезпечити належний рівень якості дослідження.

Окрім того, календарний план дозволяє науковому керівникові здійснювати контроль за дотриманням термінів і коригувати роботу здобувача у разі виникнення труднощів. Такий підхід сприяє більшій організованості, відповідальності та результативності підготовки кваліфікаційної роботи.

1.2. Цілі кваліфікаційної роботи

Основними цілями написання кваліфікаційної роботи є:

1. Розширення та поглиблення знань з обраної теми дослідження.

Кваліфікаційна робота дає можливість здобувачу вищої освіти розширити знання в обраній ним темі, зокрема, і на основі вже засвоєних теоретичних знань у ЗВО. Перш за все, це дозволить здобувачу сформулювати чітке уявлення про обрану тему та основні вектори дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи здобувач удосконалив наявні знання щодо теоретичних засад тематики дослідження, відточить уміння проводити аналіз релевантної літератури та визначення проблемних питань, які планує вирішити у ході своєї роботи. Основною метою є поглиблення розуміння теми, формулювання гіпотези та встановлення основних принципів і підходів для вирішення питань, що вивчаються. Це дозволить здобувачу визначити контекст свого дослідження, чітко сформулювати об'єкт і предмет, а також розкрити наукову значущість обраної теми.

2. Розвиток дослідницьких навичок. Написання кваліфікаційної роботи передбачає розвиток навичок у проведенні наукових досліджень. У процесі написання кваліфікаційної роботи здобувач зобов'язаний поглибити знання з методології дослідження, систематизувати та аналізувати актуальні літературні джерела та статистичні дані, аргументовано вибирати та застосовувати методи дослідження. Окрім того, здобувач розвиває навички самоорганізації, самостійності прийняття рішень, критичного мислення та систематизації отриманих даних. Проведення ґрунтовного дослідження дозволить йому детально опанувати вибрану тематику, використавши методи наукового аналізу, розвинути навички креативного та аналітичного мислення, що стане основою для майбутнього успішного наукового та професійного розвитку.

3. Формування критичного мислення та навичок аналізу. Важливою ціллю написання кваліфікаційної роботи є розвиток у здобувачів навичок об'єктивного оцінювання і критичного аналізу інформації. У процесі написання роботи здобувач вчиться критично сприймати різноманітні погляди, теорії та дані, що стосуються обраної теми дослідження. Важливим є також розвиток вміння аргументовано висловлювати свої думки, розрізняти факти від припущень та фейків, а також розуміти взаємозв'язок між різними аспектами дослідження. Написання кваліфікаційної роботи є важливим етапом у розвитку критичного мислення здобувача, оскільки він вивчає, аналізує та оцінює наукову інформацію, опираючись на здобуті знання та власну логіку. Ця навичка є важливою як для академічного, так і для професійного успіху фахівця у майбутньому.

4. Розвиток практичних навичок. Не менш важливою ціллю є розвиток

навичок застосування теоретичних знань у практичних сценаріях вирішення поставлених завдань відповідно до теми дослідження. Вагомою частиною цього процесу є робота з фаховою літературою, використання джерел інформації, аналіз конкретних ситуацій та формулювання практичних рекомендацій, чи розроблення проєкту, вироблення рішень. Через написання кваліфікаційної роботи здобувач отримує можливість удосконалити свої навички роботи з даними, вирішувати завдання, що виникають під час дослідження і вивчає можливості їх практичного застосування. Це дозволить йому стати більш кваліфікованим фахівцем, готовим до вирішення реальних завдань в обраній сфері.

5. Розвиток навичок академічного письма та публічних виступів.

Написання кваліфікаційної роботи передбачає оволодіння навичками письмового викладу матеріалу та здатності аргументовано і конкретно висловлювати власні думки і результати досліджень. У процесі дослідження здобувач вчиться структурувати свої думки, аргументувати твердження, систематизувати отриману інформацію. Таким чином, він не лише удосконалює вміння стосовно наукового письма, а й опановує норми оформлення наукових текстів, коректного цитування та використання літературних джерел. Важливою навичкою є підготовка до публічного виступу і представлення комунікаційної компетентності та підготовці до професійної взаємодії у зовнішньому середовищі.

6. Формування експертності та підготовка до професійного зростання. Написання кваліфікаційної роботи - це усвідомлення бажання розвиватись й удосконалювати свої професійні навички для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Ця ціль спрямована на покращення різноманітних аспектів, у тому числі фахову експертизу, творчий потенціал та лідерські якості. У ході написання кваліфікаційної роботи здобувач глибше досліджує обрану тему, що сприяє розширенню його фахового світогляду та засвоєнню нових знань в обраній галузі. Також важливим елементом є розвиток аналітичних та критичних навичок, необхідних для майбутньої самостійної діяльності у професійному середовищі. Взаємодія з викладачами та експертами, аналіз отриманих результатів і вивчення новітніх тенденцій стосовно тематики дослідження сприяють професійному формуванню та допомагають здобувачеві адаптуватися до вимог сучасного ринку праці та викликів і можливостей у майбутній кар'єрі.

7. Засвоєння етичних стандартів та принципів доброчесності.

Важливим у процесі написання кваліфікаційної роботи є розуміння та дотримання високих етичних стандартів та принципів доброчесності. Головною ціллю є дотримання найвищих норм і стандартів дослідницької етики, що дозволяє здобувачеві розвивати власний етичний кодекс, формувати навички

добročесності та приймати науково обґрунтовані рішення у процесі дослідження. Такий підхід сприяє високій моральній та етичній грамотності майбутнього фахівця, його готовності керуватись питаннями справедливості, суспільної відповідальності та професійної етики у майбутній кар'єрі.

1.3. Права та обов'язки здобувача вищої освіти

Здобувач вищої освіти має право:

- обирати тему кваліфікаційного дослідження з переліку запропонованих тем на кафедрі чи пропонувати свою з необхідним обґрунтуванням її розробки (ураховуючи сфери наукових інтересів професорсько-викладацького колективу кафедри);
- змінювати тему та/або наукового керівника, написавши заяву, за умови поважної причини;
- отримувати консультативну допомогу керівника щодо кваліфікаційного дослідження;
- ознайомитися із висновком наукового керівника та рецензією на виконане кваліфікаційне дослідження;
- мати повний доступ до всіх джерельних ресурсів ЗУНУ, наукової бібліотеки;

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- відвідувати загальні консультації, інструктажі щодо написання кваліфікаційного дослідження;
- дотримуватися календарного плану виконання кваліфікаційної роботи;
- виконати й оформити кваліфікаційну роботу згідно із встановленими у ЗВО вимогами;
- дотримуватись чинного законодавства щодо збереження авторського права;
- нести відповідальність за якість підготовленої кваліфікаційної роботи, вірогідність отриманих даних;
- своєчасно подавати для опрацювання (згідно з графіком) науковому керівнику розділи кваліфікаційного дослідження;
- враховувати рекомендації наукового керівника;
- аргументовано й етично реагувати на зауваження наукового керівника роботи;
- дотримуватися вимог нормативних документів ЗУНУ про академічну доброчесність;
- надіслати на електронну скриньку кафедри завершене кваліфікаційне

дослідження для його перевірки на наявність запозичень;

– згідно з календарним графіком подати на кафедру зброшуровану кваліфікаційну роботу, підготувати доповідь і презентацію на захист;

пройти процедуру попереднього захисту та захисту кваліфікаційного дослідження.

1.4. Роль гаранта освітньої програми

Гарант освітньої програми забезпечує формування переліку рекомендованих тем кваліфікаційних робіт, його щорічне коригування відповідно до сучасних викликів і тенденцій розвитку відповідної сфери, вимог національного та регіональних ринків, особливостей ринку праці, пропозицій стейкхолдерів.

Гарант освітньої програми забезпечує організацію процедури вибору здобувачами теми кваліфікаційної роботи та наукових керівників, погоджує теми робіт, запропоновані здобувачами самостійно, виносить питання про затвердження тем кваліфікаційних робіт та наукових керівників на засідання кафедри.

Гарант може надавати консультації науковим керівникам та здобувачам щодо відповідності структури, об'єкту та предмету дослідження, змісту кваліфікаційної роботи освітній програмі.

Гарант освітньої програми очолює відповідні комісії з попереднього захисту кваліфікаційної роботи та приймає рішення про допуск (умовний допуск, недопуск) кваліфікаційної роботи до публічного захисту на засіданні атестаційної комісії.

Гарант освітньої програми, як правило, є членом відповідної атестаційної комісії, на засіданні якої здійснюється захист кваліфікаційної роботи.

1.5. Принципи дослідницької етики

Етична дослідницька практика передбачає, що здобувачі вищої освіти на всіх етапах дослідницького процесу повинні діяти доброчесно, відкрито та відповідально, приділяючи особливу увагу достовірності отриманих результатів і коректності сформульованих висновків. Основними засадами виконання кваліфікаційної роботи виступають відкритість, чесність, ретельність і точність як у процесі проведення досліджень, так і при фіксації, інтерпретації та оприлюдненні їх результатів.

Методи збору та аналізу даних мають відповідати загальноприйнятим науковим стандартам і бути етично виваженими, що забезпечує обґрунтованість і репрезентативність дослідження. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися академічних норм і правил під час планування, організації та реалізації дослідницького процесу, а також у процесі звітування про результати й збереження первинних даних.

У випадках, коли дослідження передбачає використання методів опитування, анкетування чи інтерв'ювання, важливою умовою є попереднє обговорення можливих етичних наслідків із науковим керівником. Це дозволяє уникнути потенційних порушень прав і свобод респондентів та забезпечити добровільність їх участі.

Університет несе відповідальність за захист приватності, фізичного й психічного здоров'я, культурної чутливості та соціального добробуту учасників дослідження. Тому як наукові керівники, так і здобувачі вищої освіти повинні бути добре обізнаними з принципами дослідницької етики та їх практичним застосуванням. Недотримання цих норм знижує наукову достовірність роботи та ставить під сумнів правомірність отриманих результатів.

Під час підготовки кваліфікаційної роботи всі учасники освітнього процесу мають дотримуватися фундаментальних принципів дослідницької етики:

- повага до людини як основний критерій гуманістичного підходу;
- принцип нешкідливості (уникнення будь-якої психологічної, соціальної, фізичної чи правової шкоди для учасників);
- інформована згода як умова добровільної участі в дослідженні;
- анонімність та псевдонімізація даних, що гарантує захист особистої інформації;
- конфіденційність, спрямована на забезпечення збереження приватної інформації та уникнення її неправомірного розголошення;
- запобігання неправомірній поведінці, що може призвести до викривлення результатів чи їх неправомірного використання.

Дотримання принципів етики сприяє формуванню культури академічної доброчесності, забезпечує високий рівень надійності та об'єктивності дослідження, а також підвищує його цінність для наукової й професійної спільноти.

2. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА КВАЛІФАКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Організаційний порядок виконання кваліфікаційної роботи

Процес наукового дослідження складається з комплексу окремих процесів і особливих дій, що знаходяться у логічній послідовності та взаємозв'язку. Найбільш узагальнено у структурі наукового дослідження можна виділити такі тісно пов'язані між собою і взаємообумовлені етапи, на яких здійснюються різні дослідницькі дії й досягаються певні результати.

Перший етап. Цей етап починається з усвідомлення ідеї та охоплює всі дії здобувача від постановки та обґрунтування проблеми, організації та планування дослідження до вибору дослідницьких процедур. Цей етап вимагає глибоких теоретичних, організаційно-дослідних, теоретико-методичних знань. У цілому це етап теоретичного характеру, й від вдалого та обґрунтованого вирішення поставлених питань значною мірою залежить доцільність і результативність усього дослідження.

Обрана і сформульована на першому етапі назва теми чи проблеми дослідження надалі може конкретизуватися.

Другий етап. На цьому етапі здійснюється ознайомлення із станом розробленості обраної для дослідження проблеми. Щоб успішно висвітлити обрану проблему, здобувач повинен насамперед мати якнайповніше уявлення про все те, що вже було зроблено його попередниками. Для цього ретельно аналізуються доступні для дослідника нормативні документи (постанови, накази, інструкції), вивчаються літературні джерела (книги, журнали, наукові збірники, архівні документи), статистичні матеріали (це можуть бути результати психолого-педагогічних опитувань, тестувань тощо).

Результатом цього етапу дослідження має стати бібліографічний список опрацьованих літературних джерел, виписки, конспект чи реферат проаналізованих матеріалів.

Третій етап – уточнення проблеми (теми) і складання змісту науково-дослідницької роботи. Під час складання змісту роботи перш за все необхідно обґрунтувати тему, визначити її актуальність, наукову та практичну значущість, об'єкт, предмет, сформулювати мету, розробити завдання тощо.

Четвертий етап – визначення завдань дослідження, які потрібно вирішувати в процесі роботи. Важливу роль у науковому дослідженні відіграють пізнавальні завдання емпіричного і теоретичного напрямку.

П'ятим етапом є визначення методів, доцільних для дослідження засобів (анкет, тестів, опитувальних листків), методів обробки результатів дослідження і, нарешті, способів, за допомогою яких результати дослідження будуть інтерпретовані й відповідним чином оформлені.

Шостий етап – робота із систематизації накопиченого матеріалу відповідно до плану роботи, здійснення аналізу наукових праць, практичного досвіду тощо.

Сьомий етап. На основі опрацьованих матеріалів, що включають усі способи обробки одержаних у результаті емпіричного дослідження даних (опрацювання результатів дослідження), визначають параметри, які характеризують досліджуваний комплекс у цілому.

Первинні дані впорядковуються, зводяться в певні таблиці, схеми, рисунки відповідно до поставлених завдань.

Восьмий етап – складання розширеного плану науково-дослідницької роботи відповідно до змісту напрацьованого матеріалу. На основі проведеного аналізу формують висновки або пропозиції.

Дев'ятий етап – літературне оформлення результатів дослідження. Усі матеріали дослідження систематизують і готують до узагальнення й літературного оформлення, формуються загальні висновки та додатки до науково-дослідницької роботи. Додатки розміщують після списку використаних джерел.

Десятий етап – підготовка тексту виступу на захисті кваліфікаційної роботи і комп'ютерної презентації для супроводу наукової промови.

2.2. Загальні положення щодо написання кваліфікаційної роботи

Автор кваліфікаційної роботи повинен продемонструвати вміння методологічно грамотно проводити наукове дослідження, самостійно інтерпретувати, коректно систематизувати і класифікувати його основні наукові та практичні результати, а також запропонувати аргументи на користь власної позиції щодо визначення параметрів усіх аспектів проведеного дослідження. Необхідним є також дотримання правил оформлення кваліфікаційної роботи.

Назва роботи має бути стислою, конкретною, відповідати спеціальності та суті досліджуваної проблеми, вказувати на предмет і мету дослідження.

Основну частину роботи (60%-70%) має становити принципово новий матеріал: опис виділених фактів, явищ і закономірностей, а також узагальнення вже відомих даних з інших наукових позицій або аспектів.

Кожна робота повинна ґрунтуватись на конкретній науковій та експериментальній базі й містити посилання на відповідну літературу, її перелік та відображати власну позицію дослідника.

Обсяг кваліфікаційної роботи без урахування додатків не повинен перевищувати 70-85 сторінок.

У процесі написання роботи слід обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичено матеріали або окремі результати. Викладати зміст і

результати досліджень у роботі потрібно стисло, логічно й аргументовано, уникаючи загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Робота має бути надрукована на комп'ютері на одному боці стандартних аркушів паперу формату А 4, міжрядковий інтервал – 1,5, 28-30 рядків – на сторінку, до 65 знаків у рядку. Шрифт – Times New Roman, кегль – 14. Щільність тексту – однакова у всій роботі.

У роботі не повинно бути переписаних з підручників положень і формулювань, а допускаються лише посилання на них.

Друкарські помилки, описки, графічні неточності, які виявилися під час написання роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням корегувальною рідиною та нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагмента рисунка) комп'ютерним способом. На одній сторінці допускається не більше двох виправлень.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який оформляється за зразком (Додаток Г).

На наступній сторінці кваліфікаційної роботи подається зміст роботи із зазначенням сторінок (Додаток Л). Зміст містить найменування всіх розділів та параграфів роботи й номери їх початкових сторінок. Зміст повинен охоплювати всі заголовки, які є в роботі, починаючи зі вступу і закінчуючи додатками.

Кожен розділ роботи разом із заголовком має починатися з нової сторінки. Текст основної частини роботи поділяється на розділи і параграфи згідно з планом.

Заголовки структурних частин роботи – «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – друкуються великими літерами посередині рядка. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати 2 інтервалам основного тексту.

Текст повинен бути граматично та стилістично правильним. Автор роботи несе особисту відповідальність за достовірність наведених даних і цитат.

Після написання кваліфікаційна робота у зброшурованому вигляді (1 примірник) подається на кафедру для реєстрації.

2.3. Структура кваліфікаційної роботи

Підготовлена та подана до захисту робота повинна мати обов'язкові складові частини, що розміщуються в такій послідовності:

1. Титульний аркуш.

2. Відгук наукового керівника.
3. Зовнішня рецензія (за наявності), внутрішня рецензія (із суміжної кафедри).
4. Анотація.
5. Зміст.
6. Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності).
7. Вступ.
8. Розділи основної частини.
9. Висновки.
10. Список використаних джерел.
11. Додатки (робота може бути доповнена додатками, але вони не належать до обов'язкових частин роботи).

Титульний сторінка роботи оформлюється за встановленою формою (Додаток Г).

Зміст подають на початку роботи з найменуваннями та номерами початкових сторінок усіх структурних частин: вступу, розділів, параграфів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Зміст кваліфікаційної роботи складається здобувачем, обговорюється з науковим керівником, у разі необхідності коригується й після цього затверджується. Основою для складання плану кваліфікаційної роботи є аналіз літератури з обраної теми дослідження. Він формується під час опрацювання наукової і навчально-методичної літератури, коли уточнюється проблематика дослідження.

Зміст кваліфікаційної роботи – це перелік найголовніших питань, що їх у логічній послідовності потрібно висвітлити у процесі вивчення досліджуваної проблеми. Він повинен відповідати таким вимогам:

- назви розділів і параграфів мають відповідати темі й відображати логіку проведення наукового дослідження;
- назви і зміст окремих розділів й параграфів не повинні містити однакову інформацію з досліджуваної проблеми;
- жоден із розділів і параграфів плану не повинен повторювати назву кваліфікаційної роботи;
- обсяг розділів і параграфів має містити приблизно однакову кількість сторінок.

Анотацію пишуть українською й англійською мовами. Вона містить відомості про автора, назву кваліфікаційної роботи, освітній ступінь і спеціальність, за якими вона виконується, місце та рік захисту, стислий виклад змісту та результатів дослідження (Додаток Д).

Перед вступом при потребі необхідно дати **перелік умовних позначень, термінів, скорочень**, використаних у науковій роботі. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять визначення, скорочення; справа – їхню детальну розшифровку.

У вступній частині кваліфікаційної роботи магістра обґрунтовуються актуальність і новизна дослідження, визначаються його об'єкт, предмет, мета, подається інформація про апробацію результатів дослідження, окреслюється методика дослідження. Обсяг вступу роботи повинен становити 3-4 сторінки.

Основна частина роботи – це її головна складова, що містить виклад сучасних відомостей і уявлень про об'єкт (предмет) дослідження або опис розробок (напрацювань), які є необхідними та достатніми для розкриття змісту проведених наукових пошуків й отриманих результатів (опис методології дослідження, характеристик і/або властивостей об'єкта (предмета) дослідження, основних принципових рішень і механізмів, що забезпечують їхню реалізацію та забезпечують комплексне виконання поставлених перед дослідником завдань).

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з 2-ох розділів та параграфів. Кожен розділ починають з нової сторінки, а параграф – через два інтервали після закінчення попереднього параграфа.

У розділах основної частини подають:

- огляд літератури з теми і вибір напрямів досліджень;
- обґрунтування вибраного напрямку роботи;
- призначення та галузь застосування результатів наукової роботи;
- приклади впровадження результатів наукової роботи.

У першому розділі подається теоретичний аналіз і викладається стан розв'язання поставленої проблеми. Для цього проводиться детальний огляд наукової і навчально-методичної літератури з обраної теми дослідження, окреслюється напрям її вивчення, здійснюється аналіз основних підходів науковців до її трактування. Стисло, критично висвітивши праці попередників, слід назвати ті питання, які залишилися невирішеними і потребують подальшого дослідження. Перший розділ роботи не повинен перевищувати 40% від її загального обсягу.

Другий розділ має практико-орієнтовану спрямованість, у якому обґрунтовують вибір напрямку досліджень, розробляють зміст, організаційні форми та загальну методику практичного дослідження, представляють його результати. У другому розділі вивчають та описують педагогічний досвід у контексті вирішення завдань дослідження, пропонують певні методичні рекомендації, власні розробки та пропозиції для подальшого вивчення обраної теми дослідження.

У кожному розділі повинна бути завершеність змісту, головна ідея, а також тези, підтверджені фактами, думками різних авторів, результатами анкетування, експерименту, аналітичних даних практичного досвіду. Думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст чітко структурований провідною ідеєю. Кожний висновок повинен лаконічно підкріплювати попередній, один доказ впливати з іншого.

До кожного розділу роботи необхідно зробити висновки, а після завершення – сформулювати загальні висновки.

Висновки до кваліфікаційної роботи розміщують після основної її частини, починаючи з нової сторінки. У них наводять отримані особисто автором основні наукові й практичні результати, що розкривають ступінь досягнення мети та виконання завдань кваліфікаційної роботи, їхню науково-теоретичну цінність і прикладну значущість, відображають позитивні та негативні сторони запропонованих рішень і розробок, порівнюють їх із попередніми науковими здобутками, формулюють рекомендації щодо наукового і практичного використання одержаних результатів. Для кращого сприйняття текст висновків доцільно поділити на пункти і розміщувати в певній логічній послідовності (спочатку теоретичні результати, а потім результати практичного характеру).

Загальні висновки кваліфікаційної роботи не повинні підмінюватися механічним дублюванням висновків, що наводились в кінці розділів, а мають містити те нове й суттєве, що становить підсумкові результати дослідження за окресленими завданнями в роботі.

Висновки є квінтесенцією всієї кваліфікаційної роботи. Їх потрібно сформулювати лаконічно і стисло. Висновки повинні займати приблизно 2-4 сторінки.

Список використаних джерел містить перелік джерел, із яких у роботі використано ті чи інші матеріали та на які обов'язково мають бути посилання у тексті. До списку використаних джерел у роботі слід включати винятково ті публікації, які дійсно використовувалися в роботі.

Список використаних джерел слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів. Посилання на літературу в тексті роботи розміщують у квадратних дужках після відповідної цитати, наприклад [12, с. 387]. Тут «12» – це номер у списку використаних джерел тієї публікації, на яку посилається автор, а через кому подається номер сторінки в цій публікації, на якій розміщено цитований текст (зразок оформлення бібліографічного опису в списку джерел подано в *додатку К*).

Оформленню додатків у кваліфікаційній роботі слід звернути окрему

увагу, оскільки їх наявність свідчить про те, яким чином здобувач вивчив та підбирав практичні й теоретичні матеріали, підтвердив власні висновки та пропозиції. Вони не є обов'язковим елементом роботи й не входять до основного обсягу. Додатки обов'язково подають тоді, коли теоретичний або емпіричний матеріал надто великий. Сюди відносять допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття:

- зразки анкет, опитувальних листів, тестів;
- таблиці допоміжних статистичних даних;
- проміжні розрахунки, плани роботи, звіти та ін.;
- інструкції і методики вирішення окремих питань;
- ілюстрації допоміжного характеру.

За формою це можуть бути таблиці, тексти, схеми, рисунки, графіки тощо (Додаток Н).

Кожна кваліфікаційна робота обов'язково перевіряється на академічний плагіат. Контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти при виконанні робіт здійснюють наукові керівники і завідувачі кафедр. Перевірка кваліфікаційних робіт на академічний плагіат проводиться за допомогою інформаційної системи Plagiarism. Кожна робота перевіряється кафедрою на академічний плагіат за допомогою визначеної інформаційної системи лише один раз. З метою уникнення порушень академічної доброчесності варто перевіряти кваліфікаційні роботи на академічний плагіат за допомогою безплатних програм чи Інтернет-сервісів.

2.4. Етапи підготовки кваліфікаційної роботи

Етапи підготовки кваліфікаційної роботи – це послідовність дій, спрямованих на системну організацію дослідницького процесу (табл. 3).

Таблиця 3

Етапи підготовки кваліфікаційної роботи

№ з/п	Етап	Результати підготовки	Способи контролю
1.	Формулювання та затвердження теми наукового дослідження з урахуванням його актуальності, новизни, теоретичної значущості та інтересів здобувача освіти	Окреслення мети, завдань. Визначення мети й актуальності випускної роботи.	Узгодження з науковим керівником

2.	Відбір і опрацювання літературних джерел та методичних матеріалів	Формування робочого списку джерел для висвітлення теми з урахуванням актуальних вимог до оформлення бібліографії.	Обговорення з науковим керівником
3.	Розробка плану написання кваліфікаційної роботи	Написання орієнтовного плану дослідження із зазначенням розділів і параграфів.	Узгодження з науковим керівником
4.	Акумуляція, систематизація та опрацювання матеріалів відповідно до теми кваліфікаційної роботи	Зібраний для написання роботи матеріал, що відповідає темі, меті та завданням дослідження.	Консультація з науковим керівником
5.	Написання й оформлення кваліфікаційної роботи	Робота над розділом 1. Робота над розділом 2.	Перевірка та коригування науковим керівником
6.	Редагування вступу	Редагування вступної частини відповідно до результатів здійсненої роботи та використаних у дослідженні методів.	Перевірка науковим керівником
7.	Робота над висновками	Формулювання та редагування загальних висновків і висновків до структурних частин роботи.	Узгодження з науковим керівником
8.	Систематизація бібліографічних джерел та стандартизація оформлення всіх складників кваліфікаційної роботи	Складання списку використаної літератури відповідно до чинних стандартів. Оформлення бібліографічних посилань, перевірка дотримання всіх вимог, що висуваються до оформлення роботи.	Перевірка науковим керівником

9.	Підготовка супровідної документації до захисту	Заповнення декларації доброчесності та бланку «завдання на випускню кваліфікаційну роботу». Підготовка анотацій роботи українською та англійською мовами. Подання роботи на рецензування (науковому керівнику та зовнішнім фахівцям відповідної галузі).	Подання на перевірку науковому керівнику
10.	Підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи	Підготовка тексту виступу на захисті кваліфікаційної роботи і комп'ютерної презентації для супроводу наукової промови.	Консультація з науковим керівником щодо змісту промови та структури презентації.

1. Вибір теми кваліфікаційної роботи. Підготовку до написання кваліфікаційної роботи починають із вибору теми. Своєчасний та обґрунтований вибір теми роботи значною мірою визначає процес подальшої ефективної діяльності.

Здобувач самостійно вибирає будь-яку із запропонованого кафедрою переліку тем досліджень відповідної професійної проблематики. При цьому доцільно враховувати актуальність й обізнаність здобувача з темою, майбутній фах і рівень підготовки здобувача; наявність у нього достатньої науково-теоретичної та інформаційно-фактологічної бази; можливість отримання практичного результату, ефективного для різноманітних галузей науки; власні уподобання, наукові інтереси тощо. За бажанням здобувач може запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи. Формулювання теми повинно бути лаконічним і відповідати обраній спеціальності, розкривати суть актуальної наукової проблеми.

Визначившись із темою кваліфікаційної роботи, здобувач подає на ім'я завідувача кафедри заяву, у якій вказує обрану тему для дослідження, коротке її обґрунтування вибору, побажання щодо призначення наукового керівника (Додаток Б).

2. Вибір і опрацювання літературних джерел та методичних матеріалів. Успішне написання кваліфікаційної роботи багато у чому залежить від продуманості, цілеспрямованості здійсненої підготовчої роботи. Обравши тему, здобувач повинен чітко уявити мету свого дослідження, послідовність його написання, підібрати відповідну наукову і навчальну літературу, електронні джерела, інформаційні ресурси та емпіричний матеріал.

Окрім того, здобувач повинен детально вивчити матеріали за проблематикою дослідження у монографіях, збірниках наукових праць, депонованих наукових звітах, статтях у періодичних наукових фахових українських і зарубіжних виданнях, включаючи електронні інтернет-видання, сучасних підручниках і навчальних посібниках, особливу увагу приділивши публікаціям за останні 3-5 років.

Не допускається виконання кваліфікаційної роботи тільки за матеріалами навчальних і навчально-методичних видань (без опрацювання публікацій і досліджень науковців та фахівців-практиків). Оскільки кваліфікаційна робота – це креативне наукове дослідження, то основними джерелами для її написання мають бути сучасні наукові публікації, творчо опрацьовані автором.

3. Розробка плану написання кваліфікаційної роботи. План є обов'язковим і надзвичайно важливим атрибутом майбутньої кваліфікаційної роботи. Він повинен розкривати зміст, обґрунтовувати напрями вирішення поставлених завдань. Підготовка до складання плану розпочинається у процесі ознайомлення з основними джерелами за темою дослідження.

План складають після опрацювання наукової та навчальної літератури, погоджують з науковим керівником, коригують при потребі та затверджують.

При складанні плану роботи здобувачеві необхідно добре продумати назви кожного розділу та підрозділу таким чином, щоб матеріал кваліфікаційної роботи був взаємопов'язаним і поданим у логічній послідовності. Якісно складений план сприяє правильному та цілеспрямованому вивченню джерел інформації, пошуку й опрацюванню емпіричного і фактологічного матеріалу.

4. Акумуляція, систематизація та опрацювання матеріалів досліджуваної проблеми відповідно до теми кваліфікаційної роботи – це цілеспрямований процес збирання, впорядкування та критичного аналізу наукової інформації, необхідної для всебічного вивчення обраної тематики.

На етапі акумуляції здійснюється добір та накопичення джерельної бази дослідження: монографій, наукових статей, дисертацій, методичних рекомендацій, статистичних даних, нормативно-правових документів та інших матеріалів, що безпосередньо стосуються проблематики. Важливим завданням є визначення актуальних і найбільш авторитетних джерел, що відображають сучасний стан наукової думки.

Систематизація матеріалів передбачає їх упорядкування за певними

критеріями – тематичними, хронологічними, концептуальними чи методологічними. Це дозволяє структурувати інформаційний масив, виявити провідні напрями розвитку досліджуваної проблеми, виокремити суперечливі погляди та визначити наукові лакуни.

Опрацювання матеріалів включає їх критичний аналіз, порівняння різних теоретичних підходів, виявлення основних понять, категорій і закономірностей, що формують теоретичну основу майбутнього дослідження. На цьому етапі здобувач формує власне бачення проблеми, визначає методологічну позицію та закладає підґрунтя для розробки практичної частини кваліфікаційної роботи.

На цьому етапі забезпечується наукова цілісність дослідження, підвищується рівень його обґрунтованості та достовірності, а також створюється методологічний фундамент для формування висновків і рекомендацій.

5. Написання й оформлення кваліфікаційної роботи – це важливий етап дослідницької діяльності здобувача вищої освіти, що передбачає виклад результатів проведеного дослідження у цілісному науковому тексті відповідно до встановлених академічних і методичних вимог. Процес написання передбачає:

- структурування матеріалу згідно з логікою наукового дослідження (вступ, основні розділи, висновки, додатки, список використаних джерел);
- послідовний виклад змісту з обґрунтуванням актуальності теми, формулюванням мети, завдань, об’єкта, предмета й методів дослідження;
- інтерпретацію результатів із критичним аналізом отриманих даних та зіставленням їх з науковими позиціями вітчизняних і зарубіжних дослідників;
- аргументацію висновків і практичних рекомендацій, що впливають із проведеного дослідження.

Оформлення кваліфікаційної роботи є не лише технічним, а й науковим завданням, оскільки воно забезпечує стандартизацію подання дослідницького матеріалу.

6. Редагування вступу – важливий етап підготовки кваліфікаційної роботи, спрямований на вдосконалення логіки, змісту та стилю викладу вступної частини, яка визначає концептуальні засади дослідження. Вступ є «візитною карткою» роботи, адже саме в ньому обґрунтовується актуальність обраної проблематики, формулюються мета й завдання дослідження, визначаються його об’єкт, предмет і методи. У результаті редагування вступу забезпечується його відповідність академічним вимогам, підвищується наукова якість тексту, створюються умови для цілісного сприйняття змісту дослідження та формування позитивного враження про кваліфікаційну роботу в цілому.

7. Робота над висновками – це завершальний і водночас концептуально

значущий етап підготовки кваліфікаційної роботи, який передбачає узагальнення результатів дослідження та формування підсумкових положень, що відображають досягнення поставленої мети й розв'язання дослідницьких завдань. Висновки виконують такі функції:

- підсумкову – фіксують найважливіші наукові результати, отримані в процесі дослідження;
- аналітичну – демонструють логічний зв'язок між метою, завданнями та отриманими результатами;
- оцінювальну – відображають наукову новизну, практичну значущість і перспективність дослідження.

Робота над висновками включає:

- узагальнення результатів теоретичного та емпіричного аналізу;
- чітке співвіднесення висновків із завданнями дослідження, щоб кожне з них мало завершене вирішення;
- визначення практичної значущості роботи та можливостей використання отриманих результатів у професійній діяльності;
- формулювання рекомендацій для подальшого розвитку досліджуваної проблеми;
- дотримання вимог наукового стилю – лаконічність, чіткість, відсутність зайвої деталізації чи повторів.

У процесі редагування висновків важливо уникати загальних, декларативних тверджень. Висновки мають ґрунтуватися на фактичних даних, аналітичних узагальненнях і відповідати логіці всієї роботи.

8. Систематизація бібліографічних джерел та стандартизація оформлення всіх складників кваліфікаційної роботи. Цей спрямований на впорядкування інформаційної бази та приведення тексту до єдиних академічних вимог. Дотримання принципів систематизації та стандартизації сприяє підвищенню наукової цінності й академічної доброчесності кваліфікаційної роботи, забезпечує її прозорість і відтворюваність, а також полегшує сприйняття результатів дослідження науковою спільнотою.

9. Підготовка супровідної документації до захисту. Заповнення декларації доброчесності та бланку «завдання на випуск кваліфікаційну роботу». Підготовка анотацій роботи українською та англійською мовами. Подання роботи на рецензування (науковому керівнику та зовнішнім фахівцям відповідної галузі освіти).

10. Підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи. Підготовка тексту виступу на захисті кваліфікаційної роботи й презентації для супроводу наукової промови.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги до оформлення

Кваліфікаційну роботу подають у друкованому форматі. Текст роботи повинен бути надрукований чорною фарбою на білому аркуші формату А4 (210x297 мм).

Для виконання роботи найкраще застосовувати Microsoft Word версії не нижче 6.0.

Вимоги до параметрів сторінок: розмір лівого поля – 30 мм; правого – 10 мм; розмір верхнього і нижнього полів – 15 мм;

Шрифт друку повинен бути чітким з однаковою щільністю тексту.

Вимоги до тексту:

- шрифт – Times New Roman;
- розмір – 14 пт;
- міжрядковий інтервал – 1,5 пт;
- вирівнювання – шириною;
- відступ абзацу – 1,25.

Вимоги до назв розділів: жирний шрифт.

Скорочення слів і словосполучень у роботі – відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Вимоги до тексту в таблицях:

- шрифт Times New Roman;
- розмір 12 пт;
- інтервал між рядками 1;
- відступи на абзац 1,25.

Структурні елементи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їхні назви слугують за заголовки структурних елементів. Заголовки структурних частин друкують великими літерами в центрі рядка. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу. Крапки в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. У кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, параграфів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульна сторінка, яку включають до загальної нумерації сторінок. На титульній сторінці номер не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому нижньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки, не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином.

Параграфи нумерують у межах кожного розділу. Номер параграфа складається з номера розділу і його порядкового номера, між якими і також у кінці номера ставлять крапки, наприклад: «2.3.» (третій параграф другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок.

Ілюстрації (фотографії, рисунки, креслення, схеми, графіки та ін.) і **таблиці** необхідно наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

Ілюструвати роботу слід із урахуванням логіки загального задуму за ретельно продуманим тематичним планом, що допомагає уникнути випадкових ілюстрацій, пов'язаних із другорядними деталями тексту. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу й порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, *наприклад*: Рис.1.2. (другий рисунок першого розділу).

Номер ілюстрації, її назва й пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, *наприклад*: «Таблиця 1.1» (перша таблиця першого розділу) (зразок подано нижче).

Таблиця 1.1

Заголовок таблиці

№ з/п	Чинники	Характеристика чинників
-------	---------	-------------------------

Якщо в розділі є лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Під час перенесення частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл.1.2».

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву наводять жирним шрифтом.

Текст у таблиці варто друкувати кеглем 12 з одинарним інтервалом.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Список використаних джерел розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів.

Додатки оформляються як продовження курсової роботи на наступних її сторінках або у формі окремої частини, розставляючи їх у порядку появи посилань у тексті. Під час оформлення додатків на окремому аркуші друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки й мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б та ін.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок.

Ілюстрації, таблиці, формули, що є у тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А.

У посиланнях у тексті додатка на ілюстрації, таблиці, формули рекомендується писати: «... на рисунку А.2 ...», «... на рисунку А.1 ...» – якщо рисунок єдиний у додатку А; «... у таблиці 5.3 ...», або «... у табл. Б.3 ...».

Приклади оформлення додатків подані у додатку М.

3.2. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Під час написання кваліфікаційної роботи здобувач повинен посилатися на цитовану літературу або на ту літературу, звідки використано ідеї, висновки, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота. Посилатися слід на останні видання публікацій.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке є посилання.

Посилання в тексті на літературні джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [1, с. 134; 3, с. 29] ...».

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без перекручення авторського тексту й позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед пропущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

4. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи особлива увага звертається на недопущення порушення здобувачами освіти вимог академічної доброчесності.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових (творчих) досягнень.

Відповідно до Закону України «Про освіту» та Кодексу академічної доброчесності Західноукраїнського національного університету *порушеннями академічної доброчесності вважаються:*

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- приписування результатів колективної діяльності одній або окремим особам;
- фабрикація – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних, раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання недостовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації;
- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Через порушення правил академічної доброчесності особи, які навчаються

в університеті, можуть бути притягнуті до таких *форм відповідальності*, як:

- попередження;
- повторного проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання;
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з університету.

Для того щоб уникнути плагіату, необхідно:

- дотримуватися правил цитування та перевірки посилання;
- завжди копіювати назву сайту та повну назву джерела, з яким працюєте, та виділяти текст кольором;
- перед початком будь-якої письмової роботи визначити чітке завдання та план;
- у процесі роботи свої коментарі та висновки писати окремо;
- висловлювати власну думку;
- систематизувати інформацію;
- бути самостійним, шукати свій стиль роботи.

Кваліфікаційна робота у встановлений термін повинна бути подана науковому керівнику для редагування і внесення відповідних пропозицій щодо її доопрацювання. Після врахування зауважень наукового керівника кваліфікаційна робота у визначений термін подається на кафедру для її подальшої перевірки на наявність текстових збігів і запозичень (не менше 75% унікальності).

У Західноукраїнському національному університеті впродовж тривалого часу активно впроваджує у життя принципи академічної доброчесності. В університеті вибудована ціла система внутрішніх положень, що регулюють цю проблему. Програма для перевірки на ознаки схожості визначається відповідно до чинних внутрішніх документів.

Кваліфікаційна робота, у якій виявлено ознаки академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності, є підставою для недопуску роботи до захисту та притягнення її автора до академічної відповідальності.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оцінювання рівня якості підготовки здобувача і здобутої ним вищої освіти здійснюють члени атестаційної комісії на основі принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого

та компетентнісного підходу, відповідно до критеріїв оцінювання здобутих компетентностей та шкали оцінювання, застосовуючи форми і методи діагностики.

Об'єктом оцінювання є сукупність знань, умінь і навичок, здобутих компетентностей, відтворених у процесі виконання і захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота, як об'єкт оцінювання, має продемонструвати вміння:

- працювати з інформаційними джерелами (законодавчими і нормативними документами, науковою літературою, у т. ч. виданою іноземними мовами, інтернет-матеріалами і даними статистичної та фінансової звітності);
- викладати матеріал логічно та аргументовано;
- використовувати статистичні і математичні методи аналізу досліджуваної проблеми;
- застосовувати сучасні наукові методи для проведення емпіричних досліджень;
- використовувати набуті знання для висловлення пропозицій та обґрунтування рекомендацій щодо предмета дослідження;
- формулювати наукову новизну і практичну значимість роботи;
- узагальнювати результати, робити висновки і формулювати рекомендації щодо проведення подальших досліджень.

Критеріями оцінювання кваліфікаційної роботи є:

- чіткість, повнота і послідовність розкриття кожного пункту плану і теми роботи загалом;
- науковість стилю викладення;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;
- правильність оформлення роботи відповідно до встановлених вимог (при значних відхиленнях останніх робота може бути недопущена до захисту або це суттєво вплине на загальну оцінку).

У таблиці 4 подана шкала оцінювання кваліфікаційної роботи.

Шкала оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінка «Відмінно» А (90-100 балів)	Відмінна кваліфікаційна робота характеризується такими ознаками: – тема повністю розкрита; – зосереджується на дослідницькому питанні, яке стосується наукової літератури; – включає критичний і всебічний огляд відповідної літератури; – якщо це відповідає досліджуваному питанню, аргумент підтверджується доведеннями, – зібраними та проаналізованими за допомогою надійних методів і процедур; – послідовна та переконлива аргументація викладених суджень; – виявлено певну оригінальність, креативність та/або винахідливість; – чітко структуровано роботу та доступно викладено; – дуже мало помилок, якщо вони є.
Оцінка «Добре» В (85-89 балів)	Дуже хороша кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками: – тема достатньо повно розкрита; – зазвичай фокусується на дослідницькому питанні, що стосується наукової літератури; – огляд літератури в основному всебічний і демонструє достатній ступінь критичного судження; – деякі недоліки в методах, за допомогою яких збираються та аналізуються докази (якщо вони відповідають досліджуваному питанню), але вони все ще загально обґрунтовані; – послідовна та переконлива аргументація викладених суджень; – менший ступінь оригінальності, креативності та/або винахідливості присутній; – загально чітка структура та письмове вираження; – можливі несуттєві помилки.

Оцінка «Добре» С (75-84 бали)	Хороша кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками: – тема загалом розкрита; – -вирішує дослідницьке питання, але може бути дещо відірваною від наукової літератури, і/або може значною мірою відійти від дослідницького питання; – огляд літератури є, але він дещо обмежений за обсягом і/або не має критичного розуміння; – значні недоліки в методах збору та аналізу доказів (якщо вони відповідають досліджуваному питанню); – наявна аргументація викладених суджень, але вона може бути нечіткою та/або частково необґрунтованою; – незначна оригінальність, креативність та/або винахідливість; – структура та/або письмове вираження дещо нечіткі; – присутні серйозні помилки
Оцінка «Задовільно» В (65-74 бали)	Задовільна кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками: – тема загалом розкрита; – слабко сфокусована і/або значно відхиляється від дослідницького питання; – є основний огляд літератури, але він дуже обмежений за обсягом і/або не містить будь-якого критичного розуміння; – наявні серйозні недоліки у методах збору та аналізу доказів (якщо вони відповідають досліджуваному питанню); – аргументація викладених суджень присутня, але, як правило, розпливчаста і/або необґрунтована; – незначна оригінальність, креативність та/або винахідливість; – структура та/або письмове вираження часто нечіткі; – присутні серйозні помилки.
Оцінка «Задовільно» Е (60-64 бали)	Слабка кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками: – тема розкрита, проте слабко; – огляд літератури дуже обмежений за обсягом і/або не містить будь-якого критичного розуміння теоретичної літератури; – надзвичайно нецілеспрямована і/або непослідовна; – слабка аргументація суджень; – повна відсутність структури та/або письмове вираження є незрозумілим.

Оцінка «Незадовільно» EX (35-59 балів)	Дуже слабка кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками: – тема не розкрита; – надзвичайно нецілеспрямована і/або непослідовна; – відсутність залучення до теоретичної літератури; – слабка, або навіть відсутня аргументація суджень; – повна відсутність структури та/або письмового вираження.
Оцінка «Незадовільно» E (0-34)	У кваліфікаційній роботі відсутні будь-яких позитивні якості.

Кваліфікаційна робота з ознаками плагіату, за рішенням атестаційної комісії, не розглядається, натомість виставляється незадовільна оцінка.

Оцінюючи кваліфікаційну роботу, атестаційна комісія враховує наукову новизну, якість наукового дослідження, практичну значущість, відповідність оформлення встановленим вимогам, уміння захистити сформульовані положення та висновки на засіданні АК.

Рішення щодо підсумкової оцінки приймається більшістю голосів членів АК за результатами публічного захисту з урахуванням висновків наукового керівника і середнього балу за час навчання. При рівній кількості голосів, у випадку спірної оцінки, перевага віддається оцінці голови АК.

Оцінка керівника кваліфікаційної роботи виставляється у його відгуку.

Середня оцінка успішності здобувача виставляється методистами деканату.

Оцінка захисту кваліфікаційної роботи – оцінка, виставлена й оголошена АК унаслідок такого захисту.

За результатами успішного захисту кваліфікаційної роботи атестаційна комісія приймає рішення щодо присвоєння освітнього ступеня «Магістр» із відповідної спеціальності (освітньої програми) та про видачу випускникові відповідного диплома. Також АК може прийняти рішення про рекомендацію окремих здобувачів до вступу в аспірантуру, видачу «диплома з відзнакою».

У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнано незадовільним, комісія вирішує чи може здобувач подати повторно ту ж роботу після доопрацювання й усунення недоліків, чи йому необхідно опрацювати іншу тему.

6. ПРОЦЕДУРА ПОПЕРЕДНЬОГО ТА ОСНОВНОГО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Відповідно до етапів, визначених календарним графіком, здобувач повинен подавати роботу частинами на перегляд науковому керівникові, а в установленний графіком кінцевий термін – завершено кваліфікаційну роботу для отримання письмового відгуку. У випадку позитивного відгуку наукового керівника кваліфікаційна робота допускається до попереднього захисту (заслуховування на кафедрі). Якщо науковим керівником дана негативна оцінка, це питання розглядається на засіданні кафедри за участю наукового керівника і здобувача.

Попередній захист кваліфікаційної роботи дозволяє реально оцінити рівень її підготовки здобувачем. З цією метою завідувач кафедри призначає комісію в складі 2-3 працівників кафедри, що її очолює гарант відповідної освітньої програми. *Дата проведення попереднього захисту встановлюється кафедрою.*

На попередній захист у здобувача повинна бути готова кваліфікаційна робота і розпочато збір супровідних документів:

- завдання на кваліфікаційну роботу;
- зовнішньої рецензії, завіреної печаткою організації, що була об'єктом дослідження (за наявності), або внутрішньої рецензії (із суміжної кафедри);
- відгуку наукового керівника;
- довідки про впровадження або апробацію (за наявності, обов'язково для здобувачів освітньо-наукових програм);
- анотації українською та англійською мовами;
- результатів перевірки роботи на оригінальність тексту;

Для допуску до захисту здобувачеві освітнього ступеня «магістр» необхідно опублікувати 1-2 тези виступів на наукових конференціях.

Після детального ознайомлення з ходом виконання кваліфікаційної роботи комісія робить висновок про якість проведеної здобувачем роботи, висловлює зауваження щодо доопрацювання та дає відповідні рекомендації. Звіт комісії розглядається на засіданні кафедри, на якому також приймається рішення щодо здобувачів, котрі не пройшли або не з'явилися на попередній захист.

Зброшурована кваліфікаційна робота після попереднього захисту подається завідувачу кафедри (за 5 днів до захисту), який приймає остаточне рішення щодо захисту кваліфікаційної роботи в атестаційній комісії. *Якщо завідувач кафедрою вважає за неможливе допустити кваліфікаційну роботу до захисту через її незадовільну якість, це рішення оформляється*

протоколом засідання кафедри і подається на затвердження декану факультету та ректору.

Списки здобувачів, які допущені до захисту кваліфікаційних робіт, подаються АК, склад якої затверджується ректором університету.

Захист кваліфікаційної роботи *проводиться на публічному відкритому засіданні атестаційної комісії* у терміни, визначені навчальними планами, і згідно з графіком, що затверджується ректором університету.

На захисті здобувач повинен продемонструвати свій кваліфікаційний та професійний рівень, володіння методами логічного і статистичного аналізу досліджуваних проблем, здатність до самостійної наукової праці, уміння чітко і доступно викладати висновки.

Процес захисту кваліфікаційної роботи складається з таких етапів:

- оголошення голови АК про захист дослідження, вказуючи його тему, прізвище, ім'я та по батькові здобувача, наявність необхідних документів;
- повідомлення здобувача про основні результати наукового дослідження (8-10 хвилин);
- відповіді здобувача на запитання членів АК;
- виступ наукового керівника, який розкриває ставлення студента до виконання кваліфікаційної роботи.

До захисту роботи здобувач повинен підготувати доповідь і презентацію, створену засобами *MS Power Point* (обсягом не менше 10 слайдів).

Структура презентації:

1. На першому слайді доповіді висвітлюється тема кваліфікаційної роботи, ПІП студента, ПІП, науковий ступінь і наукове звання керівника кваліфікаційної роботи.
2. На другому-четвертому слайдах подається мета, завдання дослідження, його об'єкт і предмет.
3. На наступних слайдах послідовно розкривається зміст кваліфікаційної роботи, переважно в таблицях, рисунках, формулах, із мінімальним використанням тексту. При створенні презентації основна увага приділяється обґрунтуванню поданих пропозицій.

Оформлення таблиць і рисунків здійснюють за загальними правилами, для роздаткового матеріалу застосовують наскрізну нумерацію (Таблиця 1, 2..5 і т.д., рис. 1, 2..5). Кожен слайд має бути пронумерований.

У доповіді здобувач висвітлює актуальність, мету і завдання кваліфікаційної роботи, коротко характеризує її основний зміст, методiku і результати проведених досліджень, оголошує висновки та пропозиції. Здобувач повинен вільно висловлювати свої думки.

За результатами успішного захисту кваліфікаційної роботи атестаційна комісія приймає рішення щодо присвоєння відповідної кваліфікації.

Якщо захист кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, комісія ухвалює рішення про те, що здобувач освіти не пройшов атестацію, що відображається у протоколі засідання.

Здобувачі вищої освіти, які не захистили кваліфікаційну роботу у зв'язку з неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, мають право за окремим договором про надання освітніх послуг на повторну (з наступного навчального року) підсумкову атестацію протягом трьох років після відрахування із закладу вищої освіти.

7. НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ СТОСОВНО НАПИСАННЯ ЧИ ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Відсутність інтеракції з науковим керівником

Написані розділи та підрозділи роботи повинні надаватися науковому керівникові для ознайомлення у терміни, визначені у календарному плані-графіку виконання кваліфікаційної роботи.

Факти ігнорування здобувачем співпраці із науковим керівником і ненадання ним структурних частин роботи фіксуються у протоколах засідань кафедри, на яких ці питання розглядаються.

2. Несвоєчасне подання кваліфікаційної роботи на кафедру

Якщо завершена, належним чином оформлена та прошита кваліфікаційна робота не буде подана науковому керівнику у термін, визначений у календарному плані-графіку, або буде подана пізніше, ніж за 5 днів до дати здачі роботи на кафедру, то така кваліфікаційна робота вважається поданою невчасно і не допускається до рецензування. Факт несвоєчасного подання здобувачем роботи науковому керівникові фіксується у протоколі засідання кафедри.

Рішення про недопущення до захисту кваліфікаційних робіт здобувачів, які не виконали календарний план-графік і не подали у встановлений термін підготовлену до захисту кваліфікаційну роботу, приймається кафедрою, відповідальною за реалізацію освітньої програми.

3. Робота не відповідає визначеним вимогам

Якщо у визначені вище терміни робота науковому керівникові подана, але не відповідає вимогам щодо змісту чи форми кваліфікаційної роботи, то науковий керівник не повертає роботу на доопрацювання, а пише негативний відгук із детальним обґрунтуванням у ньому того, які саме змістовні чи формальні вимоги не дотримані. Кваліфікаційна робота із негативним відгуком не передається на рецензування і не допускається до захисту.

Якщо ж робота із позитивним відгуком наукового керівника надійшла своєчасно до рецензента, однак останній виявив, що робота не відповідає визначеним вимогам щодо змісту чи форми роботи, то рецензент пише рецензію на роботу, оцінюючи її негативно. Така робота допускається до захисту перед АК, що з урахуванням особистого ознайомлення членів комісії з роботою, беручи до уваги оцінку рецензента та її захист здобувачем, приймає рішення про оцінку більшістю голосів від складу комісії.

4. Відсутність наукової новизни (лише у роботах, що виконуються за освітньо-науковою програмою)

Такі роботи та їхні автори не можуть претендувати на високі позитивні оцінки навіть за умови успішного захисту роботи.

5. Плагіат

Якщо у кваліфікаційній роботі виявлено науковим керівником, рецензентом чи членом АК плагіат, то відповідно до того, на якому етапі було його виявлено: на таку роботу пишеться негативний відгук науковим керівником із недопущенням роботи до захисту перед АК, або негативна рецензія рецензентом, або робота оцінюється незадовільно АК (якщо плагіат виявлено у ході захисту роботи).

6. Захист кваліфікаційної роботи на незадовільну оцінку

Здобувачеві, який отримав незадовільну оцінку за захист кваліфікаційної роботи перед АК, не присвоюється ступінь вищої освіти «бакалавр» або «магістр» та кваліфікація, не видається диплом, його відраховують з університету з видачею академічної довідки встановленого зразка. У таких випадках АК приймає рішення про повторний захист роботи з доопрацюванням або написання роботи на нову тему, визначену кафедрою, відповідальною за реалізацію освітньої програми. Це рішення фіксується у протоколі засідання АК. Такий здобувач допускається до повторного захисту кваліфікаційної роботи протягом трьох років після закінчення ЗВО. Якщо незахищена робота отримала позитивну рецензію рецензента й АК прийняла рішення про можливість повторного захисту роботи з доопрацюванням, то здобувач може захищати ту саму роботу, врахувавши висловлені зауваження. У випадку наявності негативної рецензії, отримання негативної оцінки на захисті, АК приймає рішення про написання роботи на нову тему.

7. Відсутність на захисті кваліфікаційної роботи

За відсутність на захисті кваліфікаційної роботи під час роботи АК щодо атестації здобувачів вищої освіти без поважної причини здобувач відраховується з університету. У протоколі засідання АК зазначається, що здобувач є не атестований у зв'язку з відсутністю на засіданні комісії.

У випадку відсутності здобувача у визначений розкладом день захисту робіт з поважних причин, такий здобувач після пред'явлення документа, що підтверджує поважність причин відсутності на захисті, може захистити кваліфікаційну роботу в інший день, але у межах часу роботи відповідної АК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічна доброчесність. Західноукраїнський національний університет. URL: https://www.wunu.edu.ua/pdf/academ_dob/pologenya_ac_dob.PDF
2. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження. Львів : Львівська політехніка, 2020. 336 с.
3. ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», «Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: Методичні рекомендації» URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf
4. Евтушенко М, Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
5. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
6. Загальні методичні рекомендації з підготовки, оформлення, захисту та оцінювання кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів / Островерхов В. М., Біловус Л. І., Шандрук С. К. та ін. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 83 с. URL: https://www.wunu.edu.ua/pdf/opp/zagal_ni_rekomendacii.pdf
7. Закон України «Про вищу освіту» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. Законодавство України з офіційного сайту ВР України: <http://zakon1.rada.gov.ua>
9. Західноукраїнський національний університет. Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у ЗУНУ (2024). URL: https://www.wunu.edu.ua/pdf/pologenya/pol_pro_in_gr.pdf
10. Західноукраїнський національний університет. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (2024). URL: https://www.wunu.edu.ua/pdf/public_inf/pol_pro_org_osv_proc.PDF
11. Ковальчук Л.О. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
12. Кодекс академічної доброчесності Західноукраїнського національного університету URL: https://www.wunu.edu.ua/pdf/academ_dob/kodeks-akadem-dobrochesnost.pdf
13. Колесников О. В. Основи наукових досліджень: навч. поібн., 2-ге вид. випр. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 144 с.
14. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: навч. посібник, 2-ге видання, стереотипне. Київ: Алерта, 2021. 622 с.

15. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
16. Методологічне та інструментальне забезпечення наукових досліджень: навч. посіб. / В.Г. Бодров та ін.; за ред. д.е.н., проф. О. А. Шевчука. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 324 с.
17. Методологічне та інструментальне забезпечення наукових досліджень: навч. посіб. / В. Г. Бодров та ін.; за ред. д.е.н., проф. О. А. Шевчука. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 324 с.
18. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / Ладанюк А. П. та ін. К. : Ліра-К, 2021. 352 с.
19. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. В. П. Горина. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2023. 170 с.
20. Петровська І.Р., Островська К.О. Математично-статистичні методи обробки емпіричних даних психолого-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Львів : Друкарня «Справи Кольпінга в Україні», 2021. 140 с.
21. Положення про комісію зі сприяння академічній доброчесності у Західноукраїнському національному університеті URL: https://www.wunu.edu.ua/pdf/academ_dob/pologenya_ac_dob.PDF
22. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 254 с.
23. Сайт Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>
24. Сайт Міністерства освіти і науки України: www.mon.gov.ua
25. Сайт Національної академії наук України: <http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>
26. Соболев Х.С., Петровська Н.І., Гуняк О.М. Методологія і принципи наукових досліджень. Львів : Львівська політехніка, 2018. 92 с.
27. Шкіцька І.Ю. Основи академічної доброчесності : навч.-метод. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 64 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

– Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта»

Загальні компетентності (КЗ):

КЗ-1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

КЗ-3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

КЗ-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-5. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (КС):

КС-1. Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

КС-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

КС-3. Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами.

КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

КС-6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості.

КС-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.

КС-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.

КС-12. Здатність інтегрувати знання з інноваційних педагогічних технологій та фахових методик дошкільної освіти.

КС-13. Здатність виявляти та обґрунтовувати інноваційні ідеї власного педагогічного досвіду.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-1. Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.

ПРН-2. Впроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу.

ПРН-4. Аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності.

ПРН-5. Організовувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.

ПРН-6. Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини.

ПРН-7. Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.

ПРН-8. Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.

ПРН-9. Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання психолого-педагогічних дисциплін і обирати відповідні технології та методики.

ПРН-10. Володіти вміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

ПРН-15. Організовувати ігрову, пізнавальну, мовленнєву, рухову та інші види дитячої діяльності, ініційовані дітьми на засадах інтегрованого інноваційно-технологічного підходу

ПРН-16. Впроваджувати інновації в освітній процес закладу дошкільної освіти, спрямовувати їх на формування в дітей ключових компетентностей дошкільної освіти.

– Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-3. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК-4. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК-1. Здатність реалізовувати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти в професійній діяльності,

усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

СК-2. Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовою усно та письмово в професійній та науковій діяльності у сфері початкової освіти.

СК-3. Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси в організації освітнього та наукового процесів у сфері початкової освіти.

СК-4. Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

СК-5. Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя.

СК -6. Здатність управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, що потребує нових стратегічних підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК -7. Здатність інтегрувати знання й розв'язувати складні задачі, провадити дослідження та/або інноваційну діяльність з метою розвитку нових знань та процедур у сфері початкової освіти.

СК-8. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби та перспективи, оцінювати результати діяльності команд та колективів. **СК -9.** Здатність до проєктування освітнього процесу в умовах надзвичайних ситуацій (пандемія, воєнні дії, міграція).

СК-10. Здатність до психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність організовувати дитячий колектив на засадах рівності та усвідомлення цінності кожного.

СК-12. Здатність використовувати емоційний інтелект під час вирішення конфліктів в умовах освітнього процесу початкової школи.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-1. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння/навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН-2. Вільно обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проєктів у сфері початкової освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН-3. Створювати інноваційне інформаційно-освітнє середовище

початкової школи, адаптувати його до різних умов реалізації освітнього процесу.

ПРН-4. Організовувати та управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців в стандартних, нестандартних та невизначених умовах.

ПРН-6. Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності.

ПРН-7. Вміти адаптовувати освітній процес, забезпечуючи здобуття освіти дітей у кризових умовах.

ПРН-8. Розуміти особливості функціонування сім'ї, яка виховує дитину з ООП, та враховувати їх вплив на освітній процес.

ПРН-9. Вміти організовувати навчальну та виховну діяльність учнів з урахуванням принципів рівності, поваги й партнерства.

ПРН-10. Вміти використовувати інструменти педагогічної медіації на основі емоційного інтелекту для формування soft skills, попередження й конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій між учасниками освітнього процесу.

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ЗАЯВИ

Завідувачеві кафедри
освітології і педагогіки
проф. Володимиру ЧАЙЦІ
здобувачки вищої освіти групи____
Бойко Оксани Іванівни

ЗАЯВА

Прошу дозволу на написання кваліфікаційної роботи за ступенем вищої освіти «магістр» на тему «Соціальна адаптація дітей з особливими потребами у закладі загальної середньої освіти засобами інтерактивних технологій».

Керівником кваліфікаційної роботи прошу затвердити к.пед.н., доцента Романюка Т. В.

_____ 20__ р.

підпис

Погоджено:

Керівник кваліфікаційної роботи

підпис

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет _____

Кафедра _____

Освітній ступінь _____

Спеціальність _____

освітньо-професійна програма _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

1. Тема кваліфікаційної роботи

Керівник роботи _____

затверджені наказом по університету від _____ 20__ р. № _____

2. Строк подання здобувачем закінченої кваліфікаційної роботи

_____ 20__ р.

3. Вихідні дані до роботи

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1.			
2.			
3.			

7. Дата видачі завдання 20_____ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач _____

підпис

Керівник кваліфікаційної роботи _____

підпис

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет _____
Кафедра _____

ПАЛАМАР Петро Іванович

**СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У
ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ
ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

спеціальність _____

освітньо-професійна програма _____

кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав студент
групи _____
Паламар Петро Іванович

Науковий керівник:
к.пед.н., доцент
Романюк Т.В.

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«____» _____ 20 ____ р.
Завідувач кафедри

Тернопіль – 20__

АНОТАЦІЯ

Іванюк П. І. Формування позитивних взаємин у дитячому колективі в умовах закладу дошкільної освіти. Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта», освітньо-професійна програма. Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 20__.

У роботі досліджено особливості формування позитивних взаємин у дитячому колективі закладу дошкільної освіти. Визначено психолого-педагогічні умови, що сприяють розвитку навичок співпраці, толерантності та взаємоповаги дошкільників. Практичні результати містять рекомендації для вихователів щодо організації діяльності, яка забезпечує конструктивну взаємодію дітей.

ANNOTATION

Ivaniuk P. I. Formation of Positive Relationships in a Children's Group within a Preschool Education Institution. Manuscript.

A research study submitted for the degree of Master in specialty 012 "Preschool Education," educational and professional program. West Ukrainian National University, Ternopil, 20__.

The study explores the peculiarities of forming positive relationships in a children's group within a preschool education institution. The psychological and pedagogical conditions that contribute to the development of preschoolers' cooperation, tolerance, and mutual respect are identified. The practical results include recommendations for educators on organizing activities that foster constructive interaction among children.

БЛАНК ВІДГУКУ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
Західноукраїнський національний університет
Факультет _____
Кафедра _____

ВІДГУК

наукового керівника _____
на кваліфікаційну роботу студента (ки) групи _____

на _____ (прізвище, ім'я, по батькові) _____ тему _____

Актуальність теми: _____

Самостійні розробки і пропозиції автора:

Практичне значення роботи:

Недоліки: _____

Загальний висновок:

Науковий керівник _____
_____ (прізвище, ініціали)(підпис)
_____ 20____ р.

на кваліфікаційну роботу студента (ки) групи _____

На тему

Актуальність теми: _____

Практичне значення роботи: _____

Недоліки: _____

Загальний висновок: _____

Рецензент: _____

посада, місце роботи, вчене звання, науковий ступінь)

(прізвище, ім'я, по батькові)

МП _____ «_____» _____ 20__ г.

підпис

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет _____
Кафедра _____

ПАЛАМАР Петро Іванович

**ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНИХ ВЗАЄМИН У ДИТЯЧОМУ
КОЛЕКТИВІ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

спеціальність _____
освітньо-професійна (наукова) програма _____

Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Тернопіль – 20____

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне
посилання.**

Загальні положення та правила складання»

<i>Характеристика джерела</i>	<i>Приклад оформлення</i>
Книги	
Один автор	Онопрієнко О. В. Дидактико-методичні засади контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2020. 400 с.
Два автора	Пушкарьова Т. О., Топузов О. М. Інтегративно-діяльнісна педагогіка : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2019. 304 с.
Три автора	Ніколаєв Є., Рій Г., Шемелинець І. Вища освіта в Україні : зміни через війну : аналітичний звіт. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с.
Чотири автори	Педагогіка : навчальний посібник / Анєнкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О. А., Руссол В. М. Львів : Новий Світ 2000, 2020. 567 с.
П'ять і більше авторів	Європейський простір вищої освіти : параметри якості та експертизи : навчальний посібник / уклад.: Батечко Н. Г., Бульвінська О. І., Локшина О. І., Мосьпан Н. В., Проценко О. Б., Сисоєва С. О., Соколова І. В.; за ред. Сисоєвої С. О. Київ, 2020. 152 с.
Багатотомне видання	Педагогіка ХХІ ст. : сучасний стан та тенденції розвитку : колективна монографія : у 2 ч. . Ч. 1. / за ред. О. Є. Карпенко. Львів, Торунь : Ліга-Прес, 2021. 504 с.
За редакцією	Нова українська школа : poradник для вчителя / за ред. Н. М. Бібік. Київ : Плеяди, 2017. 206 с.

Частина видання	
Розділ книги	Чорнобай Л. Перспективи використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті. <i>Сучасні тенденції забезпечення якості підготовки фахівців: проблеми та шляхи їх вирішення в умовах глобалізації та євроекономічної інтеграції: монографія</i> / за заг. ред. В. В. Іванишин. Кам'янець-Подільський : ЗВО «Подільський державний університет». Херсон : Олді+, 2022. С. 218–226.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Голованова Т. Стратегія впровадження тендерної рівності у сфері освіти як відгук на європейську інтеграцію України. <i>Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи</i> : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (20 квітня 2023 року, м. Запоріжжя) / за заг. ред. Л. О. Сущенко. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 498–510.
Статті у періодичних виданнях	Шарова Т., Коломоєць Г., Малечко Т. Освітнє середовище в інклюзивному просторі НУШ: проблеми та шляхи їх вирішення. <i>Проблеми освіти</i> . 2023. 2 (99). С. 231–250.
Електронні ресурси	
Книги	Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища : методичний посібник. Київ, 2018. 56 с. URL: https://childfund.org.Ua/Uploads/Files/books/pdf/KBOS_book.pdf (дата звернення: 23.11. 2023).
Законодавчі документи	Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (дата звернення: 02.11.2022) Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286- (дата звернення: 17.11.2023)

Статті з періодичних видань	Хижняк І., Пурис Г. Діагностика розвитку словникового запасу учнів початкової школи. <i>New Inception</i> . 2023. № 1-2 (11-12). С. 27–38. URL: https://newinception.com.ua/index.php/newinception/article/view/119/120 (дата звернення: 12.10.2023).
Сторінки з веб-сайтів	Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Тисяч?» : веб-сайт. URL: https://www.howareu.com/ (дата звернення: 28.09.23).
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ Міністерства освіти і науки України від 2.08.2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i> . 2017. № 7. С. 106–107.
Дисертації, автореферати дисертацій	Біляковська О. О. Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх вчителів у Республіці Польща та в Україні : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2020. 557 с. Біляковська О. О. Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх вчителів у Республіці Польща та в Україні : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2020. 41 с.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ РОБОТИ

(тема «Формування позитивних взаємин у дитячому колективі в умовах закладу дошкільної освіти»)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНИХ ВЗАЄМИН У ДИТЯЧОМУ КОЛЕКТИВІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
1.1. Поняття про дитячий колектив та його ознаки.....	
1.2. Психологічні особливості дітей дошкільного віку та їх вплив на формування міжособистісних взаємин у колективі.....	
1.3. Чинники, що впливають на формування позитивного клімату в дитячому колективі закладу дошкільної освіти	
Висновки до першого розділу	
РОЗДІЛ ІІ. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНИХ ВЗАЄМИН У ДИТЯЧОМУ КОЛЕКТИВІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
2.1. Методи педагогічного впливу щодо формування позитивних взаємин у дитячому колективі	
2.2. Роль соціально-педагогічної діяльності у формуванні позитивних взаємин у дитячому колективі в умовах закладу дошкільної освіти	
2.3. Аналіз результатів експериментального дослідження	
Висновки до другого розділу	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ

Додаток А

Анкета для дітей

1. Твоє ім'я.
2. Твій вік.
3. Що тобі найбільше подобається робити у вільний час?
4. Чи є у тебе улюблені друзі? Якщо так, то чим вони тобі подобаються?
5. Які риси тобі подобаються у твоїх друзях?
6. Чи легко тобі знаходити спільну мову з іншими дітьми?
7. Що допомагає тобі подружитися з іншими дітьми?
8. Як ти поводишся, коли хтось потребує допомоги?
9. Чи є у тебе улюблені ігри, в яких можуть брати участь усі діти?
10. Як ти вважаєш, що важливо для хороших відносин між друзями?

Додаток Б

Програма занять для формування позитивних взаємин у дитячому колективі

Мета: Знайомство учасників та створення позитивного настрою у групі.

Завдання:

- Знайомство учасників один з одним.
- Розвиток доброзичливого ставлення та довіри в групі.
- Упровадження правил групової роботи.

Прийняття *правил групи*: учасники разом обговорюють і встановлюють правила поведінки, а саме: взаємоповага, уважне слухання один одного, взаємодопомога та участь у спільних завданнях.

Вступне слово тренера:

– Ми зібралися тут, щоб дізнатися більше про дружбу та спілкування, навчитися краще розуміти один одного та знаходити нових друзів. Заняття допоможуть нам стати дружньою командою, де кожен важливий і зможе допомогти один одному.

Вправа «Знайомство»

Кожен учасник називає своє ім'я та вказує одну позитивну рису, яка його характеризує. Потім усі учасники по черзі тиснуть один одному руку і вітаються.

Вправа «Що нас об'єднує?»

Тренер називає різні ознаки, як-от: улюблений колір, схожі захоплення. І кожен, хто має таку ознаку, встає, а група підтримує його оплесками.

Вправа «Моя суперсила»

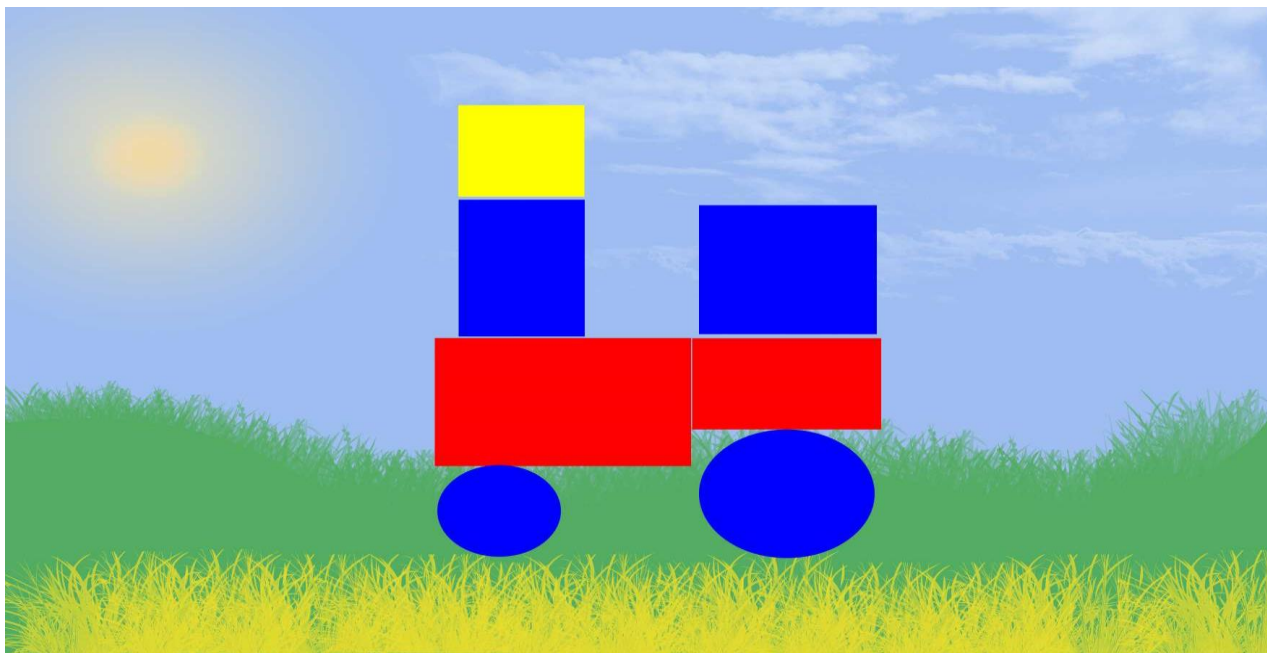
Кожен учасник розповідає про свої таланти або інтереси, зображуючи їх символічно (*наприклад*, малюнком чи короткою історією), а потім ділиться з групою.

Завершення заняття

Обговорення вражень та підсумки. Кожен учасник дякує своєму сусіду справа за співпрацю й подає руку.

Додаток В

Тренувальні вправи для визначення геометричних фігур

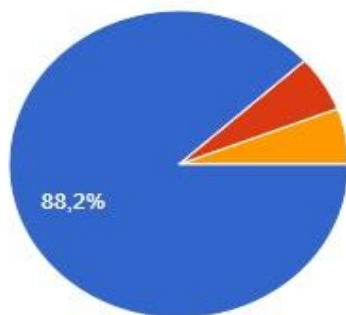

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ, РИСУНКІВ, СХЕМ

Таблиця 1.1

**Кількісна характеристика навчальних текстів
у підручниках з української мови та читання
(авт. О. Савченко)**

№ з/п	Види текстів	Кількість текстів					
		2 клас		3 клас		4 клас	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1.	Предметно орієнтовані тексти	54	28	65	38	71	41
2.	Інструментально орієнтовані тексти	12	6	18	12	23	13
3.	Ціннісно орієнтовані тексти	126	66	86	51	81	46
	<i>Всього текстів у підручнику</i>	<i>192</i>	<i>100</i>	<i>169</i>	<i>100</i>	<i>175</i>	<i>100</i>

- Так, повністю відповідають та є доступними для сприймання
- Ні, навчальні тексти, вправи та завдання є важкими для сприймання дітей
- 50/50

Рис. 2.2. Співвідношення кількості вчителів щодо відповідності аналізованих підручників віковим особливостям дітей

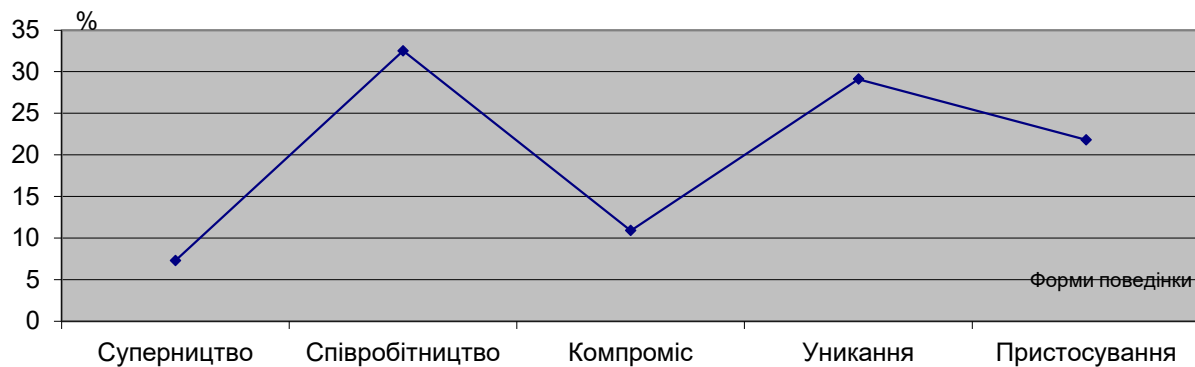

Рис. 2.4. Форми поведінки працівників ЗДО у конфліктних ситуаціях

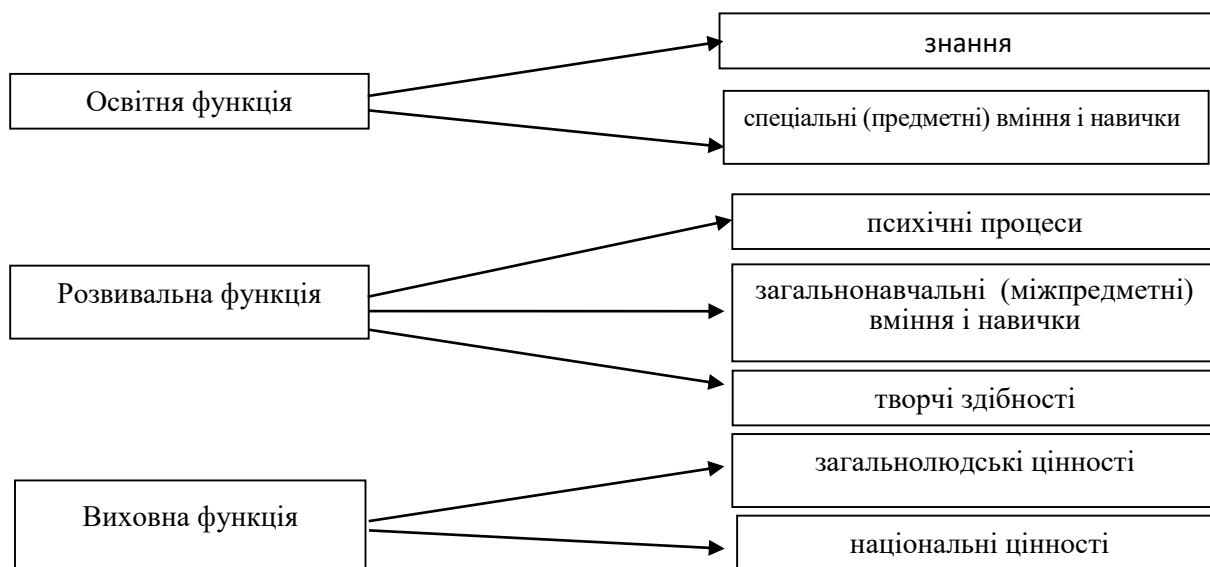

Рис. 1.3. Функції навчання

Рис. 2.1. Структура засобів інтерактивних технологій

ОСНОВНІ ЯКОСТІ, ЩО ВІДПОВІДАЮТЬ СТАТУСУ ДОСЛІДНИКА

<i>Творчі та ділові якості</i>	<i>Основні характеристики</i>
Професійні знання	Сформованість знань, що відповідають вимогам, зумовленим специфікою обраної діяльності. Обов'язкові елементи: високий рівень базової освіти, уміння використовувати комп'ютер, знання рідної та іноземної мов.
Допитливість	Високий рівень внутрішнього прагнення до пізнання істини, увага до непізнаного і незрозумілого, високий інтерес до нових знань, зокрема наукової літератури як джерела знань.
Спостережливість	Здатність до цілеспрямованого сприйняття об'єктивних властивостей досліджуваних явищ, предметів, процесів тощо.
Ініціативність	Здатність до самостійних рішень, внутрішнє спонукання до нових форм діяльності (не чекаючи вказівок наукового керівника).
Творчість	Увага до нового, нетерпимість до догматизму, винахідництво, активна підтримка нового, творчий характер діяльності.
Зацікавленість у справі	Наявність внутрішніх причин (мотивів, ідей), що спонукають науковця до дослідження; його ставлення до праці як до чогось важливого, привабливого.
Пунктуальність, ретельність	Своєчасне і якісне виконання плану роботи, доручень наукового керівника.
Відповідальність і надійність	Здатність брати на себе відповідальність за конкретну ділянку роботи, справу, за свої або чийсь дії, вчинки, слова.
Організаторські здібності	Здатність до впорядкування, узгодження, вдосконалення власної діяльності та діяльності інших людей для досягнення поставленої мети або виконання завдання. Уміння організувати свою роботу, власну бібліотеку, базу даних, картотеку та ін.
Комунікабельність	Уміння налагоджувати зв'язки з різними за віком, характером та посадою людьми.
Доброзичливість	Людяність, повага до інших людей, прагнення за будь-яких обставин робити їм добро.
Честолюбство	Прагнення стати відомим, здобути популярність, можливість кар'єрного зростання.
Зовнішній вигляд	Гармонійне поєднання привабливості й елегантного стилю в одязі.